

Een gesprek met Kees Roelen

Eerst vergaderen; dan de sla

Ton Thissen

Een interviewer kan van twee verschijnselen wakker liggen: zijn slachtoffer antwoordt op elke vraag met enkel ja of nee of misschien óf zijn prooi gedraagt zich nauwelijks als zodanig en giet de ene na de andere emmer informatie over hem heen. Je mag al in je handen klappen als hij gaandeweg zijn betoog nog een beetje je vraag in de gaten houdt. Cornelis Johannes (C.J. Roelen) (1939) – zeg maar Kees – behoort ongetwijfeld tot de laatste categorie. Op het eind van ons 2-urig gesprek zegt hij min of meer schuldbewust: 'Ik ben benieuwd naar wat je hiervan maken gaat'.

172

De aanleiding voor dit gesprek ligt overigens in de opmerking van de voorzitter van een der imkerbonden dat een figuur als Kees Roelen niet zomaar en in stilzwijgen uit de Nederlandse imkerij ontsnappen kan. Daarvoor zijn zijn verdiensten voor de voormalige NCB, voor de Bedrijfsraad en voor de bijenteelt in Nederland te groot geweest, aldus deze voorzitter. En zijn wens klonk de redactie terecht als een bevel in de oren. Op naar Kees Roelen dus in Prinsenbeek. Hij had mij uitgelegd hoe te rijden. Ik vertrouwde echter meer op mijn navigatiejuf en arriveerde daardoor nog maar net op tijd op zijn adres. Het ware beter geweest maar meteen naar Roelen geluisterd te hebben.

Een weinig opgezet gezicht

Kerk en school hadden in zijn prille jeugd een grote invloed op de (dorps-)samenleving. De pastoor selecteerde uit zijn misdienaars de volgens hem geschikte kandidaatjes voor het seminarie. Kees Roelen heeft er een jaar op doorgebracht. De directeur van de lagere tuinbouwschool in Princenhage liet zijn leerlingen het gazon maaien – met de handmaaier – vóór zijn bijenstal en noteerde wie er hoeveel maal gestoken werd en of daarvan de volgende dag nog wat te merken viel. Een weinig opgezet gezicht betekende geschikt voor de cursus bijenteelt, die ook aan die tuinbouwschool en door de directeur gegeven werd. Als lokaas diende het gratis aanbod van 2 bijenkasten. Zo kwam Kees Roelen als eerste in zijn familie in de bijen terecht. Hij laat me het diploma zien, uitgereikt namens de NCB op 29 sept. 1954 en ondertekend door zijn directeur/leraar en rijksconsulent Mommsers.

'Ik bewaar van alles teveel', verzucht hij, maar het door hem aangelegd jaaroverzicht 1955 vermeldt wel

De bijenstal van Kees Roelen. (Foto's: C. Roelen)

historisch-interessante zaken. Bijvoorbeeld de jaarlijkse contributie, zijnde f 4,- en dat hij een Engels kastje (6-ramer) kocht voor f10,-, maar er ook een 'kreeg' voor f4,-. Hij was toen 16 jaar oud maar werd al wel gevraagd voor een bestuursfunctie in de plaatselijke vereniging. Daar bleek hij wettelijk te jong voor. Niet echter voor de functie van agent, die over de suiker-distributie ging en over de voorraad van het imker-materiaal. Hij moet dus al vroeg op iedereen de indruk gemaakt hebben over regelende en bestuurlijke kwaliteiten te beschikken. Dat resulteerde in 1958 dan ook in een bestuurslidmaatschap en even later in het secretariaat van het kringbestuur.

'Vergaderboer'

In 1961 trouwde hij en begon zijn eigen bedrijf in Prinsenbeek. Al snel zat hij in het bestuur van de tuinbouwvereniging. In 1966 kwam hij in de gemeenteraad. Daarvan was hij 18 jaar lid, waarvan vier jaar als wethouder. In 1970 werd hij lid van de Prov. Staten van Brabant. Hij heeft tot 1991 vier Commissarissen van de Koningin meegemaakt onder wie Dries van Agt. Als het aan hem gelegen had, had er voor Roelen een burge-meesterschap ingezet en als zijn CDA-vriend Braks hem per ongeluk of misschien wel gelukkig – zo relateert hij – niet voor de voeten had gelopen, had het lidmaatschap van de Tweede of de Eerste Kamer tot de mogelijkheden behoord. Hij lijkt er niet echt spijt van te hebben dat deze ambten aan hem voorbijgingen. 'Politiek bedrijven op dit niveau', zegt hij, 'is geen eenvoudige klus'. Het is de overwogen uitspraak van iemand die tot in de haarvaten ondervonden heeft dat besturen lang niet altijd van een leien dakje gaat. Ook op de lagere niveaus niet, waarop hij werkzaam was.

En zijn bedrijf dan? 'Maak er maar bedrijfje van', zegt hij. 'Een vol bedrijf, zoals mijn vader had, was niet verenigbaar geweest met mijn bestuurswerk. Op een eindelijk windstille avond – de perfecte situatie om de sla tegen luis te spuiten – moest ik vergaderen. En dat ging voor. Voor 80% werd ons bedrijfje dan ook door mijn vrouw gerund. Ik riep altijd: ik leef vān mijn bedrijf maar ik leef vóór het bestuurswerk. Ik nam op de koop toe dat een geleden bedrijfsverlies niet of nauwelijks gecompenseerd werd door de vacatiegelden. Ik bleek een vergaderboer te zijn.'

Twee kleuren balpenen

Ik vraag hem waar hij de vaardigheden en de kennis vandaan heeft om als bestuurder op gemeentelijk en provinciaal niveau te kunnen functioneren. 'Ik ben van huis uit gezegend met een bijzonder goed geheugen. Ook praat ik – al zeg ik het zelf – redelijk gemakkelijk. Ik heb dat denk ik van mijn vader. Die heeft destijds – en ik denk vooral pratend – een belangrijke rol gespeeld in de ontwikkeling van de tuinbouw en in het beleid ten aanzien van de afzet van tuinbouwproducten. Verder is het een kwestie geweest van zelfstudie. Bij het bestuderen van de vergaderstukken hanteerde ik een door een bevriend en goed bestuurder aanbevolen advies en twee kleuren balpenen: rood en groen. Het advies luidde: lees alle stukken als advocaat van de duivel en vraag je daarbij steeds af op welke wijze men je een loer zou kunnen draaien. Ik gebruikte de rode balpen m.b.t. de kritiek die werd gegeven en de groene om de argumentatie daarvan tot me door te laten dringen. Ik heb er heel veel mee geleerd. De methode gebruik ik nog steeds. Ik heb ze – hij wijst op de balpenen – nog altijd bij de hand. Ze hebben me geen windeieren gelegd'.

Terug naar de bijen

In 1973 werd hij lid van het hoofdbestuur van de NCB. Een jaar later was hij voorzitter. Dat is hij van 1974 tot 1998 gebleven. Vanaf '74 was hij ook actief in de Bijenteelt van het Landbouwschap en in de Bedrijfsraad. In dit verband ontmoette de selfmademan Roelen allerlei kopstukken uit de bijenteelt onder wie de legendarische Ridder Van Rappard. 'Een merkwaardige man die Van Rappard', zegt Roelen. 'Zijn vrouw vertoonde overigens dezelfde merkwaardigheden in het sociaal contact. Je moest ze altijd persoonlijk benaderen en aanspreken. Ik heb dat overigens nooit als kapesones ervaren. Je moest je een beetje in hun cultuur kunnen verplaatsen. Dit soort mensen was het van kindsbeen af gewend het voor het zeggen te hebben. De rest van de samenleving

Met minister van landbouw Gerrit Braks in Liempde, 1981

vormde het gewone volk, dat geleid, bestuurd en geregeerd diende te worden. Als je dat goed voor ogen hield was er best mee te werken. Dat is althans mijn ervaring'.

Vanuit de Bedrijfsraad kwam hij zo nu en dan ook in contact met de minister van landbouw. Via een bepaalde procedure konden urgente problemen in de bijenhouderij op de agenda van het maandelijks overleg met de minister terechtkomen. In dit verband had hij contacten met de ministers Van der Stee, Lardinois en Braks. Roelen: 'Je zag de neiging van de overheid zich terug te trekken uit de belangenbehartiging van de imkerij beetje bij beetje geconcretiseerd worden. Dat betrof trouwens in veel grotere mate de land- en tuinbouwsector. We probeerden te redden wat er te redden viel. Met Braks viel, ondanks de bezuinigingen die hij moest doorvoeren, nog wel het een en ander te regelen. Maar dat is nu ook allemaal voorbij'.

Fusies en dergelijke

Vanaf januari 1992 werd 'Het Groentje' vervangen door het blad 'BIJEN', het resultaat van een ook door Kees Roelen gestimuleerd samenwerkingsverband op dit gebied tussen de imkerbonden ABTB, LLTB, NCB/ZLTO en VBBN. De financiële administratie werd toevertrouwd aan het NBC/ZLTO en kwam in handen van Kees Roelen. 'Op 24 april a.s. zal in dit kader de laatste vergadering waar ik bij betrokken ben als financieel administrateur plaatsvinden. Op 30 april zal ik me als zodanig terugtrekken. Dat had ik trouwens al veel eerder aangekondigd. Ik vind het dan wel welletjes geweest'.

Tenslotte ben ik natuurlijk uiterst benieuwd naar zijn commentaar op de – met uitzondering van de ABTB – op 1 april jl. bereikte fusie. Roelen: 'Aan het besluit tot deze fusie heb ik geen bijdrage geleverd. Dat heeft

Vervolg op pagina 176

Vervolg van pagina 173

te maken met mijn naar ik meen terechte ongerustheid op dit gebied. Ik heb namelijk nogal wat slechte ervaringen als het over fusies gaat. De eerste betrof het landelijk samenwerken van de diverse veilingen in de land- en tuinbouwsector in Nederland. De kleine telers hoefden zich geen zorgen te maken volgens prof. C. Veerman, die leiding gaf aan dit fusieproces. Het werd een mislukking. De tweede ervaring betreft de honingzemerij Het Zuiden. De samenwerking met een andere partner leidde tenslotte tot een faillissement. Het was de reden waarom ik als voorzitter van de NCB/ZLTO ben gestopt. Ik had er geen plezier en geen zin meer in en dan moet je er niet mee doorgaan. De derde ervaring betreft het landelijk Proefbedrijf te Hilvarenbeek, de Ambrosiushoeve. Het moest opgaan in PPO-Bijen, gevestigd aan de WUR te Wageningen. Resultaat: voor de doorsnee-imker

blijkt de drempel vooralsnog te hoog. Mijn laatste ervaring betreft het verschijnsel LTO-Nederland. Dat moest drie landbouworganisaties in zich verenigen. Het is niet gelukt. Er is gaandeweg weer een nieuwe 3-deling ontstaan. Ik heb dus zo mijn zorg over de effectiviteit van fusies. En dat geldt ook voor de op 1 april jl. bereikte fusie tussen drie van de vier imkerbonden. Dat wil niet zeggen dat ik niet van harte wens dat het de nieuwe organisatie goed mag gaan.'

176

Amerikaans vuilbroed

Gevallen of vermoedens van Amerikaans vuilbroed (AVB) moet altijd gemeld worden bij de AID te Kerkrade: 045-54 64 185.

In 2004 en 2005 relatief weinig gevallen van spuutschade

Henk van der Scheer, voorzitter Werkgroep Bijen en Bestrijdingsmiddelen

In 2004 en 2005 waren er opmerkelijk weinig schade-meldingen. In reactie op de vele schadegevallen in 2003 ondernam de Bijenhouderij via de Bedrijfsraad actie richting het College voor de Toelating van Bestrijdingsmiddelen (CTB) om de toelating van dimethoaat op aardappel te beperken. Ook werden de minister van LNV en het bestuur van Nefyto, de overkoepelende organisatie van de bestrijdingsmiddelenfirma's, benaderd om de toelatingsprocedure van bestrijdingsmiddelen aangevuld te krijgen met een postregistratiesysteem. De actie richting het CTB had succes; de andere actie niet.

Werkwijze Werkgroep

Bijensterftes die volgens de getroffen imkers veroorzaakt zijn door bestrijdingsmiddelen, worden sinds 1990 jaarlijks door de imkerorganisaties geïnventariseerd. De gegevens zijn afkomstig van vrijwillige meldingen. Daarbij gaat het zowel om ongeoorloofd gebruik (waarop wordt gecontroleerd door de AID) als om eventueel geoorloofd gebruik dat niettemin tot schade leidt en dat dus nadere regulering behoeft. De aldus verzamelde gegevens worden jaarlijks geëvalueerd door de werkgroep Bijen en Bestrijdingsmiddelen waaraan o.a. deelnemen het CTB, de Plantenziektenkundige Dienst (PD), de Algemene Inspectiedienst (AID), PPO-Bijen, LTO-Nederland en de Bijenhouderij. Doel van dit alles is om de gebruiksvoorschriften van de betreffende

bestrijdingsmiddelen indien nodig aan te scherpen.

Dimethoaat

De toelating van dimethoaat is eind 2005 zodanig gewijzigd dat het middel jaarlijks niet meer na eind juni op aardappel mag worden toegepast. Het kan overigens nog wel even duren (mogelijk tot juli 2007) voordat deze wijziging op alle etiketten is doorgevoerd. Het CTB zal Nefyto informeren over deze wijziging.

Postregistratiesysteem is ongewenst

In Nederland hanteren we het systeem van vrijwillige meldingen van spuutschade. In Engeland en Wales kent men daarentegen als onderdeel van de toelatingsprocedure een

Spuutschade. Foto: AID